

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas gadu par iespēju vienlīdzību visiem (2007) — ceļā uz taisnīgu sabiedrību”

KOM(2005) 225 galīgā red. — 2005/0107 (COD)

(2006/C 65/14)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2005. gada 27. oktobrī nolēma sagatavot atzinumu par tematu

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsonības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2005. gada 8. decembrī (ziņotāja — **Mária HERCZOG**).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 422. plenārajā sesijā, kas notika 2005. gada 14. un 15. decembrī (14. decembra sēdē), ar 123 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. EESK nostājas apkopojums

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo vienlīdzību lietu komiteja vēlreiz apliecina savu nedalīto atbalstu Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem (2007) programmai. Tā iestājas par iespēju vienlīdzību un atbalsta Eiropas sociālo kohēziju un pamattiesību nodrošināšanu visiem.

1.2 Visos savos iepriekšējos atzinumos par šo jautājumu EESK ir uzsvērusi, ka ir nepieciešams daudz izteiktāks progress nekā tas bija līdz šim, lai likvidētu visas 13. pantā⁽¹⁾ minētās diskriminācijas formas. Ir jāatzīst, ka ir veikti daudzi vienlīdzību veicinoši pasākumi, bet vēl paliek neatrisināti neatliekami jautājumi. Šajā sakarā Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem (2007) var sniegt labu iespēju noteikt un ņemt vērā minētās personu grupas.

1.3 EESK uzskata, ka ikvienam ES iedzīvotājam jābūt garantētai nediskriminācijai un iespēju vienlīdzībai, pilnībā izmantojot cilvēktiesības: pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības. Tādēļ minētais gads izmantojams, lai sekmētu visu veidu diskriminācijas likvidēšanu. Lai arī īpaša uzmanība ir veltīta 13. pantā norādītajiem diskriminācijas iemesliem, Eiropas gads uzskatāms par iespēju veidot izpratni gan par diskrimināciju, ar ko sastopas konkrētas grupas, kuras parasti netiek ņemtas vērā, piem., bērni, gan par tādām ar diskrimināciju saistītām problēmām, kas vēl nav risinātas.

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu “Nabadzība sieviešu vidū Eiropā” (ziņotāja: *Brenda King*) – OV C 24, 31.1.2006.; EESK atzinums par tematu “Sociālā programma” (ziņotāja: *Ursula Engelen-Kefer*) – OV C 294, 25.11.2005.; EESK atzinums par tematu “Eiropas sociālais fonds” (ziņotāja: *Ursula Engelen-Kefer*) – OV C 234, 22.9.2005.; EESK atzinums par tematu “Kopienas nodarbinātības un sociālās vienotības programma – PROGRESS” (ziņotājs: *Wolfgang Greif*) OV C 234, 22.3.2006. SOC/167 EESK atzinums par tematu “EQUAL” (ziņotājs: *Sukhdev Shama*) – OV C 241, 28.09.2004 EESK atzinums par tematu “Eiropas invalīdu gads” (ziņotājs: *Miguel Ingal Cabra de Luna*) OV C 110, 30.04.2004

1.4 EESK atbalsta Sociālo programmu laika posmam no 2005. līdz 2010. gadam, kurā izstrādāta rīcības stratēģija iespēju vienlīdzības un sociālās kohēzijas jomā, un abas minētās jomas ir izvirzītas kā galvenie darbības lauki. Saskaņā ar turpmāk norādītajiem pārlabojumiem un papildinājumiem EESK piekrīt un atbalsta Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem (2007) mērķus, kas attiecas uz tiesībām, pārstāvību, atzišanu, cieņu un toleranci, kā arī integrētu pieeju minētajām jomām.

2. Pamatojums un piezīmes

2.1 Komisijas dokumenta kopsavilkums

2.1.1 Komisijas paziņojumā par Sociālo programmu laika posmam no 2005. līdz 2010. gadam ir uzsvērtā iespēju vienlīdzības veicināšanas nozīme solidārākas sabiedrības izveidē. Skatāmajam priekšlikumam pievienotajā paziņojumā⁽²⁾ ir darīts zināms Komisijas nodoms izstrādāt jaunu pamatstratēģiju attiecībā uz nediskrimināciju un iespēju vienlīdzību visiem. Viena no galvenajām paziņojumā paustajām iniciatīvām ir priekšlikums 2007. gadu noteikt par Eiropas gadu par iespēju vienlīdzību visiem. Eiropas gada vispārējais mērķis būs veicināt iedzīvotāju izpratni par tiem ieguvumiem, kas rodas, pateicoties taisnīgai un solidārai sabiedrībai, kurā valda iespēju vienlīdzība visiem. Šāds mērķis prasīs pārvarēt šķēršļus, kas traucē iekļauties sabiedrībā un traucē veicināt tādas vides rašanos, kurā Eiropas daudzveidība tiktu uzskatīta par sociālās un kultūras vitalitātes avotu. Konkrētie Eiropas gada mērķi ir šādi:

— Tiesības — izpratnes veicināšana par vienlīdzību un nediskrimināciju;

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Nediskriminācija un iespēju vienlīdzība visiem pamatstratēģija” (KOM(2005) 224.)

- Pārstāvība — debašu veicināšana par veidiem, kā palielināt pilsonisko, politisko, ekonomisko, sociālo un kultūras līdzdalību sabiedrībā;
- Atzīšana — daudzveidības atzīšana un atbalstīšana;
- Cieņa un tolerance — vienotākas sabiedrības veicināšana.

Skatāmajā priekšlikumā iekļauti Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem īstenošanas noteikumi un noteikts tā budžets. Priekšlikuma pamatojums ir Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pants ⁽³⁾.

2.2 Vispārējās un īpašās piezīmes

2.2.1 Iespēju vienlīdzības izveidošana ir Eiropas politikas prioritāte, un tai tādai jāpaliek arī turpmāk. Kaut arī ir notikušas ievērojamas izmaiņas likumdošanā Eiropas un valstu līmenī cīņā pret diskrimināciju, jo sevišķi līguma 13. pantā minētajiem diskriminācijas veidiem, iespēju vienlīdzības un nediskriminācijas konsekvētākas īstenošanas nodrošināšanai ir nepieciešami papildu pasākumi. Netiešas diskriminācijas formas var bieži vien konstatēt to izpausmes brīdī, bet ir grūti pierādāmas. Arī šis apstāklis ir jāņem vērā, sastādot Eiropas gada (2007) programmu.

2.2.2 Vēl viena joma, kam jāpievērš uzmanība, ir aizsardzības pret diskrimināciju dažādu iemeslu dēļ līmeņa un apjoma atšķirības. Komiteja noteikti iesaka, ka diskriminācija jebkāda iemesla dēļ — dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģiskās pārliecības, invaliditātes, vecuma un seksuālās orientācijas dēļ — ir nepieļaujama nodarbinātības, apmācības, izglītības, sociālās aizsardzības, sociālo priekšrocību un preču un pakalpojumu pieejamības jomā. Pretēja rīcība var radīt grupu hierarhijas izveidošanās risku.

2.2.3 Kopš ir izstrādāta Eiropas Pamattiesību harta, ES vairs nevar uzskatīt tikai par starpvalstu apvienību, kuras pamatā ir ekonomiski apsvērumi. Līdz ar to ir pienācīgā veidā jāņem vērā sociālās grupas, kas cieš no dažādām atstumtības formām, jo darba tirgus un dalība ekonomiskajā dzīvē tām nav bijusi brīvi pieejama vai arī iemesls ir tāds, ka tās dzīvo nabadzībā, kaut arī ir aktīvas darba tirgū.

⁽³⁾ Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pants: Neskarot pārējos šā Līguma noteikumus un nepārsniedzot pilnvaras, ko Kopienai piešķir šis Līgums, Padome pēc Komisijas priekšlikuma, apspriedusies ar Eiropas Parlamentu, ar vienprātīgu lēmumu var veikt attiecīgas darbības, lai cīnītos pret diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ. (2) atkāpjoties no 1. punkta, gadījumos, kad Padome pieņem lēmumus par Kopienas veicināšanas pasākumiem, kas neprasa nekādu dalībvalstu likumu un noteikumu normu harmonizāciju, lai atbalstītu dalībvalstu darbību, kuras mērķis ir veicināt 1. punktā minētos mērķu sasniegšanu, tā tos pieņem saskaņā ar 251. pantā noteiktos kārtību.

2.2.4 Sociālie un ekonomiskie apsvērumi runā par labu visiem indivīdiem garantētai iespēju vienlīdzībai, jo sevišķi attiecībā uz tiem, kas ir diskriminēti vai kuriem jāpacieš nelabvēlīgi sociālie, kultūras, ģeogrāfiskie vai citi apstākļi. Ja viņiem sniegtu pienācīgu atbalstu, viņi spētu pilnībā integrēties sabiedrībā, dodot savu sociālo un ekonomisko ieguldījumu.

2.2.5 EESK uzskata, ka Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem (2007) programma ir iespēja pievērst uzmanību tiem, kas varētu tikt ignorēti: piem., jaunatne, ieskaitot bērnus, kuri cieš no diskriminācijas vecuma dēļ, personas, kas tiek diskriminētas vairāku iemeslu dēļ vienlaicīgi un attālu vai mazapdzīvotu reģionu un pilsētu iedzīvotāji, kurus skar diskriminācija un kam nav pieejami nepieciešamie pakalpojumi.

2.2.6 Komiteja uzskata, ka Eiropas gadā jāparedz arī iespēja tādu būtisku problēmu turpmākai izpētei kā vairākkārtēja diskriminācija, kas bieži vērsta pret dažām iedzīvotāju grupām (piem., bērniem invalīdiem, gados veciem migrantiem, čigānu tautības sievietēm). Visbeidzot visās iniciatīvās diskriminācijas novēršanas jomā jāņem vērā diskriminācijai visvairāk pakļauto iedzīvotāju grupu daudzveidība un neviendabīgums.

2.2.7 Eiropas gadam jāklūst par iespēju uzlabot lielāka skaita iedzīvotāju grupu stāvokli. Sākumā īpaša uzmanība būtu pievēršama ANO Konvencijai par bērna tiesībām, ko ir ratificējušas visas ES dalībvalstis un kuru tādēļ var uzskatīt par vienu no ES dalībvalstu pieņemtajiem principiem, tādējādi padarot bērna tiesību aizsardzību par vienu no Eiropas prasībām nākotnē.

2.2.8 Būtu pārāgrī novērtēt Eiropas Invalīdu gada (2003) un 2003. gadā pieņemtā rīcības plāna (2004—2010) ⁽⁴⁾ sākotnējo ietekmi, tomēr ir skaidrs ⁽⁵⁾, ka, pateicoties Eiropas gada ietekmei, minētajai sociālajai grupai dalībvalstīs pievērs lielāku uzmanību un sabiedrībai ir vieglāk pieejama precīzāka informācija par saviem līdzpilsoņiem — invalīdiem. Lai panāktu patiesas izmaiņas, būtiski svarīgs tomēr ir attiecīgajos Eiropas gados gūto panākumu un turpmāko pasākumu kompetents novērtējums. EESK pašreiz gatavo atzinumu par Eiropas Invalīdu gada novērtējumu un turpmākajiem pasākumiem.

2.2.9 Sakarā ar netiešajiem 2007. gada ieguvumiem neapšaubāmi jāņem vērā un, izstrādājot tiesību aktus, nodaļā par kontroli jāuzsver arī tas, kādas konkrētas pārmaiņas notikušas ikdienas dzīvē un administratīvajā praksē; tāpat jāuzrāda ne tikai novērtējums par to, cik procentu ES iedzīvotāju ieguvuši vairāk informācijas par sistemātiski diskriminētām personu grupām. Ir jānoskaidro arī tas, kādas konkrētās izmaiņas ir notikušas ikdienas dzīvē un administratīvajā praksē.

⁽⁴⁾ Sk. EESK atzinumu CESE SOC/163 – OV C 110, 30.4.2004.

⁽⁵⁾ Skat. Eurobarometer

2.2.10 Diskriminācijas dažādo iemeslu iekļaušana visās ES politikās un iniciatīvās, kā arī konkrēta iemesla īpašo prasību ievērošana, izstrādājot pasākumus saistībā ar kādu citu iemeslu (piem., invaliditātes problēmu ievērošana, izskatot pārējos iemeslus), ir galvenais, lai veicinātu diskriminācijas likvidēšanu un sekmētu iespēju vienlīdzību. Jau gūto pieredzi dzimumu līdztiesības jomā varētu izmantot attiecībā uz citiem diskriminācijas iemesliem.

2.2.11 Ir svarīgi uzsvērt ne tikai diskriminācijas, ksenofobijas un rasisma nepieņemamību, bet arī multikulturālās Eiropas vērtības un Eiropas antidiskriminācijas politikas ietvaros jau pieņemto direktīvu īstenošanas svarīgumu.

2.2.12 EESK jau vairākos atzinumos⁽⁶⁾ ir apliecinājusi nevalstisko organizāciju, augstākminēto minoritāšu grupu, privātā un valsts sektora darba devēju, galveno sociālās ekonomikas dalībnieku, darba ņēmēju un reģionu pārstāvju piedalīšanās nozīmību. Tāpat ir jāiesaista arī personas — diskriminācijas upuri un tos pārstāvošās grupas un struktūras visos īstenošanas līmeņos un katrā tās fāzē. Plānošanas, palīdzības sniegšanas un palīdzības kontroles procesā ir efektīvāk jāuzrauga (un ja nepieciešams, izmantojot arī ziņojumus no citiem avotiem), vai, piemēram, patiešām pastāv atbilstoša komunikācija ar nevalstiskajām organizācijām.

2.2.13 Īpaša uzmanība veltāma un ir atzīstama NVO un diskriminētās iedzīvotāju grupas pārstāvošo organizāciju nozīme. To iesaistīšana Eiropas gada pasākumos jānodrošina visos līmeņos (vietējā, reģionālajā, valsts un Eiropas līmenī) un visos darbības posmos (attiecīgā gada pasākumu vispārējā plānošanā, īstenošanā, izpildē, novērtēšanā un izpildes pārbaudē). Jo īpaši uzsverama un vēra ņemama ir sociālās ekonomikas uzņēmumu un organizāciju (kooperatīvu, apvienību, fondu un savstarpēju fondu) nozīme diskriminācijas apkarošanā.

2.2.14 Komiteja ir gandarīta par to, ka Komisija atzīst, ka darbs ar darba devējiem un darba ņēmējiem ir svarīgs, lai veici-

nātu un atbalstītu nediskriminācijas darba vietās un daudzveidības politiku. EESK iesaka izmantot Eiropas gadu, lai noskaidrotu un

- veicinātu informācijas un labas prakses apmaiņu;
- paaugstinātu apziņas līmeni uzņēmumos par pievienoto vērtību, kāda ir iespēju vienlīdzības ievērošanai un iekļaušanai uzņēmumu darbā pieņemšanas un karjeras virzības politikā;
- radītu darba devēju un citām ieinteresēto pušu, ieskaitot nevalstiskās organizācijas un organizācijas, kas strādā ar diskriminācijas skartām grupām, partnerattiecības un noturīgus tīklus;
- veidotu saikni ar nākamo Komisijas plānu par korporatīvo sociālo atbildību (publicējams 2006. gada janvārī), sekmētu tā izpildi.

2.2.15 Iespēju vienlīdzības visiem gads ir labi jāsaprot, pamatojoties uz agrāko pieredzi. Informācija ir jāsniedz visiem saprotamā, skaidri formulētā valodā, jānodrošina izglītošanas un apmācības iespējas, kā arī pietiekami plaša mediju uzmanība, saskaņošana ar citām politikām un nepieciešamā tehniskā palīdzība. Ir plašāk jāizmanto, jāizplata un plašāk jāpiemēro pašreizējie pētniecības rezultāti, labas prakses un sevi kā efektīvas apliecinājušās programmas.

2.2.16 EESK uzskata, ka paredzētais budžets ir ļoti ierobežots salīdzinājumā ar iecerēm un vajadzībām. Būtu nepieciešams pievērst vajadzīgo uzmanību tam, lai tiktu piešķirti pieejamie līdzekļi, nodrošinot to, ka iesaistītās personas jau no paša sākuma tos var izmantot.

2.2.17 Arī sakarā ar Eiropas gadu par iespēju vienlīdzību visiem ir jānorāda, ka Savienības valstīs katram — ne tikai 13. pantā un šajā atzinumā minētajām grupām — galvenokārt sociālās iekļaušanas un izglītības ceļā jānodrošina apstākļi savu spēju un iespēju attīstīšanai.

Briselē, 2005. gada 14. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Skat. SOC/189 – OV C 234, 22.9.2005.